SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 14 päivänä huhtikuuta 2015

388/2015

Laki

kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 10 päivänä huhtikuuta 2015

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) nimike, 1 §, 3 §:n 7 ja 8 kohta, 8 §, 25 §:n 1 momentti, 4 luvun otsikko, 33—38 §, 46 §:n 1 momentti sekä 48, 52, 57 ja 58 §, sellaisena kuin niistä on 25 §:n 1 momentti laissa 1320/2014, sekä

lisätään 3 §:ään uusi 9 kohta ja lakiin uusi 38 a—38 f § seuraavasti:

Laki

kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on turvata kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito sekä ihmiskaupan uhrin tunnistaminen ja auttaminen ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen ottaen huomioon Euroopan unionin lainsäädäntö ja Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— — — — — — — — — — — — — —

7) *ihmiskaupan uhrilla* 8 kohdassa tarkoitetussa auttamisjärjestelmässä olevaa henkilöä;

8) *auttamisjärjestelmällä* järjestelmää, jonka puitteissa ihmiskaupan uhrien auttaminen järjestetään;

HE 266/2014
HaVM 58/2014
EV 352/2014

9) *auttamistoimilla* ihmiskaupan uhreille annettavia palveluja ja tukitoimia.

8 §

Vastaanoton ja auttamisjärjestelmän ohjaus ja toimivaltainen vastaanottokeskus

Vastaanoton ja auttamisjärjestelmän käytännön toiminnan ohjaus, suunnittelu ja valvonta kuuluvat Maahanmuuttovirastolle.

Joutsenon vastaanottokeskus ylläpitää auttamisjärjestelmää.

25 §

Sosiaalipalvelut

Kansainvälistä suojelua hakevalla, tilapäistä suojelua saavalla ja ihmiskaupan uhrilla, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, on oikeus saada sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluja, jos sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi ne välttämättömiksi sinä aikana, jona henkilö on oikeutettu vastaanottopalveluihin tai jona hän on auttamisjärjestelmässä.

— — — — — — — — — — — — —

4 luku

Auttamisjärjestelmä

33 §

Auttamisjärjestelmän tarkoitus

Auttamisjärjestelmän tarkoituksena on:

1) päättää henkilön ottamisesta auttamisjärjestelmään tarpeen mukaan monialaista asiantuntijaryhmää kuultuaan;

2) antaa ihmiskaupan uhrille 36 §:ssä tarkoitettu toipumisaika tai ulkomaalaislain 52 c §:ssä säädetyin tavoin mainitun lain 52 b §:ssä tarkoitettu harkinta-aika, jatkaa toipumis- tai harkinta-aikaa ja keskeyttää se;

3) järjestää auttamistoimet ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa;

4) toimia yhteistyössä kunnan kanssa sellaisen ihmiskaupan uhrin auttamisessa, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;

5) tunnistaa ihmiskaupan uhri siten kuin 38 §:n 3 momentissa säädetään;

6) päättää ihmiskaupan uhrin poistamisesta auttamisjärjestelmästä tarpeen mukaan monialaista asiantuntijaryhmää kuultuaan.

Päätöksen 1 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa tekee Joutsenon vastaanottokeskuksen johtaja tai hänen määräämänsä virkamies.

34 §

Esitys auttamisjärjestelmään ottamiseksi

Julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimija voi tehdä Joutsenon vastaanottokeskukselle esityksen ihmiskaupparikoksen uhriksi olettamansa henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmään. Esityksen voi tehdä myös henkilö itse.

35 §

Auttamisjärjestelmään ottaminen

Auttamisjärjestelmään esitetty henkilö otetaan auttamisjärjestelmään, jos olosuhteiden perusteella arvioidaan, että kyseessä voi olla ihmiskaupparikoksen uhri ja hän on auttamistoimien tarpeessa.

Auttamisjärjestelmään voidaan ottaa myös ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustava henkilö, jos hän on erityisen avun tarpeessa.

Auttamisjärjestelmään voidaan ottaa myös edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun henkilön Suomessa oleva lapsi, jos hän on avun tarpeessa.

36 §

Toipumisaika ja sen oikeusvaikutukset

Suomen kansalaiselle tai ulkomaalaislain 40 §:ssä tarkoitetuin tavoin laillisesti maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle ihmiskaupan uhrille voidaan auttamisjärjestelmään ottamista koskevan päätöksenteon yhteydessä antaa 30 vuorokauden mittainen toipumisaika. Toipumisaikaa voidaan jatkaa enintään 60 vuorokaudella, jos ihmiskaupan uhrin henki-

lökohtaiset olosuhteet sitä edellyttävät. Toipumisaika keskeytetään, jos uhri päätetään 38 f §:n nojalla poistaa auttamisjärjestelmästä.

Toipumisajan päätyttyä Joutsenon vastaanottokeskuksen johtajalla on velvollisuus ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä poliisille ihmiskaupan uhrista ja päätöksestä, jolla uhri on otettu auttamisjärjestelmään, sekä 37 §:ssä tarkoitetut välttämättömät tiedot.

Toipumisaikana 1 momentissa tarkoitetulle uhrille annetaan mahdollisuus toipua ja harkita yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa ihmiskaupparikoksen selvittämiseksi. Esitutkintaviranomainen tai syyttäjä ei ilman uhrin suostumusta ole häneen yhteydessä toipumisaikana.

Suomessa ilman laillista oleskeluoikeutta oleskelevalle ihmiskaupan uhrille annettavasta harkinta-ajasta säädetään ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:ssä.

37 §

Oikeus välttämättömien tietojen ilmoittamiseen

Joutsenon vastaanottokeskuksen johtajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa poliisille henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos keskus on ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmään ottamisen yhteydessä tai sen jälkeen saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella on syytä epäillä ihmiskaupan uhrin tai hänen läheisensä, muun ihmiskaupparikoksen kohteena olevan uhrin taikka auttamisjärjestelmää hoitavan henkilökunnan henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaa vakavaa uhkaa.

38 §

Ihmiskaupan uhrin varsinainen tunnistaminen

Esitutkintaviranomainen tai syyttäjä tunnistaa ihmiskaupan uhrin käynnistäessään epäiltyä rikoslain (39/1889) 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskaupparikosta koskevan esitutkinnan, jonka uhri tunnistettava henkilö mahdollisesti on.

Maahanmuuttovirasto tunnistaa ihmiskaupan uhrin myöntäessään tälle oleskeluluvan ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin nojalla.

Joutsenon vastaanottokeskus voi tunnistaa 38 c §:ssä tarkoitettua monialaista asiantuntijaryhmää kuultuaan ihmiskaupan uhrin, jos:

1) esitutkintaviranomainen tai syyttäjä on päättänyt olla käynnistämättä esitutkintaa Suomessa, mutta on perusteltua syytä katsoa, että auttamisjärjestelmään otettu henkilö on joutunut ihmiskaupan uhriksi ulkomailla; taikka

2) esitutkinnan keskeyttämistä tai päättämistä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että henkilön on katsottava joutuneen ihmiskaupparikoksen uhriksi, mutta asiaa ei ole voitu toimittaa syyttäjälle käsiteltäväksi, koska asiassa ei voida nostaa syytettä ketään vastaan.

38 a §

Auttamistoimet

Ihmiskaupan uhria voidaan auttaa seuraavilla toimilla:

1) neuvonta ja ohjaus;
2) turvallinen majoitus;
3) vastaanottoraha tai toimeentulotuki;
4) sosiaalipalvelut;
5) terveydenhuoltopalvelut;
6) tulkki- ja käännöspalvelut;
7) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) ja oikeusapulaissa (257/2002) tarkoitettu oikeusapu sekä oikeudellinen neuvonta;
8) ilman huoltajaa olevan lapsiuhrin vanhemman tai muun hänen tosiasiallisesta huollostaan vastanneen henkilön jäljittäminen;
9) turvallisen paluun tukeminen.

Ihmiskaupan uhria ei saa auttaa vastoin hänen tahtoaan, jollei lastensuojelulaissa toisin säädetä.

38 b §

Auttamistoimien järjestäminen

Auttamistoimien järjestämisestä ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, vastaa Joutsenon

vastaanottokeskus. Auttamistoimien järjestämisestä ihmiskaupan uhrille, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa, vastaa hänen kotikuntansa.

Joutsenon vastaanottokeskus ja uhrin kotikunta voivat järjestää auttamistoimet itse tai ostaa ne julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Auttamistoimet järjestetään ihmiskaupan uhrin yksilöllisen tuen tarpeen arvioinnin perusteella. Auttamistoimia järjestettäessä tulee ottaa huomioon uhrin iästä, turvattomasta asemasta sekä fyysisestä ja psyykkisestä tilasta johtuvat erityistarpeet ja sekä uhrin että auttamistoimia järjestävän henkilöstön turvallisuus.

38 c §

Monialainen asiantuntijaryhmä

Joutsenon vastaanottokeskuksen päätöksenteon sekä ihmiskaupan uhrien auttamistoimien ja suojelutarpeiden arvioimisen tukena toimii monialainen asiantuntijaryhmä. Monialainen asiantuntijaryhmä huolehtii vastaanottokeskuksen ja muiden viranomaisten välisestä tiedonkulusta.

Maahanmuuttovirasto asettaa asiantuntijaryhmän kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jos asiantuntijaryhmän jäsen eroaa ryhmästä tai kuolee kesken toimikautensa, Maahanmuuttovirasto nimittää uuden jäsenen hänen edustamansa yhteisön ehdotuksesta. Asiantuntijaryhmän jäsenet ovat tehtävää hoitaessaan rikosoikeudellisessa virkavastuussa. Vahingonkorvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Asiantuntijaryhmässä on Joutsenon vastaanottokeskuksen johtajan lisäksi oltava vähintään yksi sosiaalihuollon ja yksi terveydenhuollon asiantuntija sekä poliisin, rajatarkastusviranomaisen ja Maahanmuuttoviraston edustajat. Asiantuntijaryhmän on tarvittaessa kuultava asiantuntijoina kunnan viranomaisia, työsuojeluviranomaisia, työmarkkinajärjestöjä, mielenterveystyön ja lastensuojelun asiantuntijoita ja muuta tahoa, joka on tarpeen ihmiskaupan uhrin auttamiseksi.

Joutsenon vastaanottokeskus saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa asiantuntijaryhmälle yksittäistä ihmiskaupan uhria koskevia henkilötietoja, jos kyseessä oleva henkilö antaa siihen suostumuksensa tai se on välttämätöntä palvelutarpeen arvioinnin, palvelujen järjestämisen tai turvallisuustoimenpiteiden suunnittelun ja järjestämisen vuoksi. Asiantuntijaryhmä ei saa luovuttaa näitä tietoja ulkopuolisille.

38 d §

Yhteistyö ihmiskaupan uhrin suojelemiseksi

Joutsenon vastaanottokeskus tai ihmiskaupan uhrin kotikunta toimii yhteistyössä poliisin kanssa uhrin suojeluun liittyvissä kysymyksissä.

38 e §

Auttamisjärjestelmässä oleva lapsi

Joutsenon vastaanottokeskus toimii yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa ihmiskaupan uhriksi joutuneen lapsen ja uhrin mukana seuraavan lapsen auttamisessa.

Ilman huoltajaa olevalle auttamisjärjestelmään otetulle lapselle määrätään edustaja siten kuin 5 luvussa ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 7 luvussa säädetään.

38 f §

Auttamisjärjestelmästä poistaminen

Joutsenon vastaanottokeskus poistaa ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmästä tehtyään tarvittaessa hänen henkilökohtaisesta tilanteestaan kokonaisarvion, kun:

1) hän ei ole enää auttamistoimien tarpeessa;

2) häntä ei ole tunnistettu ihmiskaupan uhriksi siten kuin 38 §:ssä säädetään;

3) esitutkinnan päättämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että kyseessä ei katsota olevan rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettu ihmiskaupparikos;

4) syyttäjä ei nosta uhria koskevassa asiassa syytettä ihmiskaupparikoksesta, koska hän katsoo, ettei rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskaupparikosta ole tehty tai kyseessä on muu rikos;

5) tuomioistuin on todennut, että kyseessä ei ole rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettu ihmiskaupparikos;

6) hän poistuu tai hänet poistetaan maasta; taikka

7) hän ilmoittaa haluavansa pois auttamisjärjestelmästä tai hän on kadonnut.

Ihmiskaupan uhri voidaan poistaa auttamisjärjestelmästä, jos hän aiheuttaa vakavaa vaaraa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle.

Ihmiskaupan uhrille, joka on päätetty poistaa auttamisjärjestelmästä, voidaan antaa auttamistoimia kohtuullinen aika edellä tässä pykälässä tarkoitetun päätöksen jälkeen.

Joutsenon vastaanottokeskuksen päätös, jolla uhri on päätetty poistaa auttamisjärjestelmästä, voidaan panna heti täytäntöön, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa, jollei päätöksessä ole toisin määrätty.

46 §

Rekisterien käyttötarkoitus

Vastaanoton asiakasrekisteriin kuuluvat valtakunnallinen osarekisteri ja vastaanotto- ja järjestelykeskusten osarekisterit. Valtakunnallista osarekisteriä pidetään kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen ohjausta, suunnittelua ja seurantaa varten. Vastaanotto- ja järjestelykeskusten osarekistereitä pidetään kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien vastaanottopalveluiden sekä ihmiskaupan uhreille tarkoitettujen auttamistoimien suunnittelua, järjestämistä, toteuttamista ja seurantaa varten.

— — — — — — — — — — — — —

48 §

Vastaanoton asiakasrekisteriin talletettavat tiedot

Vastaanoton asiakasrekisteriin saa tallettaa 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä asia- tai asiakasnumeron, nimet, sukupuolen, syntymäajan, -paikan ja -maan, henkilötunnuksen ja ulkomaisen henkilönumeron tai muun ulkomaisen henkilön yksilöimiseksi annetun tunnuksen, kansalaisuustiedot sekä tiedot siviilisäädystä ja perhesuhteista. Rekisteriin saa tämän lisäksi tallettaa tietoja, jotka koskevat rekisteröidyn:

1) majoittumista;

2) vastaanotto- tai käyttörahaa;

3) terveydentilaa;

4) kielitaitoa, koulutusta, ammattitaitoa ja työkokemusta;

5) kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa koskevaa hakemusta ja jotka ovat tarpeellisia vastaanottopalvelujen suunnittelun, järjestämisen, toteuttamisen ja seurannan kannalta;

6) auttamisen aloittamista koskevaa esitystä ja jotka ovat tarpeellisia auttamistoimien suunnittelun, järjestämisen, toteuttamisen ja seurannan kannalta.

52 §

Tietojen luovuttaminen rekisteristä

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, vastaanoton asiakasrekisteristä ja edustajarekisteristä saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Maahanmuuttovirastolle, poliisille, rajatarkastusviranomaiselle sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tietoja, jotka ovat niille välttämättömiä kansainvälistä suojelua hakeviin, tilapäistä suojelua saaviin tai ihmiskaupan uhreihin liittyvien tehtävien hoitamisessa.

Tiedot voidaan luovuttaa myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla on tietoja pyytävän esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

57 §

Valituskiellot

Vastaanottokeskuksen tai Maahanmuuttoviraston 16 §:n nojalla tekemään päätökseen, joka koskee majoittamista tai vastaanottokeskuksesta toiseen siirtämistä, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 36 §:ssä tarkoitettuun toipumisaikaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

58 §

Tiedonsaantioikeus

Sisäministeriöllä, Maahanmuuttovirastolla, vastaanotto- ja järjestelykeskuksella, esitutkintaviranomaisella ja kunnan viranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 3 ja 4 luvun mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, 3 ja 4 luvun mukaisia palveluja tuottavalta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrätyltä edustajalta.

Edellä 3 ja 4 luvun mukaisia palveluja tuottavalla julkisella tai yksityisellä palvelujen tuottajalla, jonka asiakas turvapaikanhakija, tilapäistä suojelua saava tai ihmiskaupan uhri on, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä Maahanmuuttovirastolta ja vastaanotto- ja järjestelykeskukselta palvelujen tuottamisen kannalta välttämättömät tiedot.

Ilman huoltajaa olevalle lapselle määrätyllä edustajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 41 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kunnan viranomaiselta sekä 3 ja 4 luvun mukaisia palveluja tuottavalta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015.

Helsingissä 10 päivänä huhtikuuta 2015

Tasavallan Presidentti

SAULI NIINISTÖ

Sisäministeri *Päivi Räsänen*

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ ISSN 1455-8904